

Het Boeck der Secreten/

inhoudende die Conditien/ Contracten/ aliantie ofte verbindtenisse der Coninginne van Enghelant ende der gheunieerde Provincien/ bestaende in xxx. Artijckelen/ besloten den x. Augusti/ Anno 1585.

Item/ vint hier inne die Secreten ofte handelinge der Coninginne van Engelant ende die Geunieerde Nederlanden/ van date den vj. Augusti 1598.

Noch de Beschrijvinghe des Doots ofte Moorts van den Graef van Broeck: Mitsgaders eenen Brief van den Admirante gheschreven aen den Raedt van Gulick/ tot verantwoordinge ofte verschooninghe des selfs.

Boven desen noch de Beschrijvinghe der Gheboorte/ Doop/ ende Pillegaven/ van den jonghen Coninck van Schotlandt.

Alles ten dienste van den nieuschierigen Leser.

Anno 1599.

Conditien ende Artijckelen/ tusschen de Coninginne van Engelandt ende de Gheunieerde Provincien/ besloten tot Nonesuch, den x. Augusti 1585. op dese naevolghende Artijckelen.

I.

DAt de Coninginne van Enghelandt die Gheunieerde Provincien sal toeseynden den hulpe van vier duysent Mannen te voete/ ende vijf hondert Mannen te Peerde. Maer het worde corts daer naer besloten/ op vijf duysent te voete/ ende duysent te Peerde/ gheleydt door eenen Gouverneur Generael van harent wegen/ die soude wesen een persoon van Name/ qualiteyt ende aensien/ de waere Religie toegedaen/ ende onder goede andere Bevelhebberen/ alle te betalen by de selvighe Coninginne/ gheduerende den Oorloghe.

II.

Tot weder betalinghe van de welcke/ de Gheunieerde Landen/ soo int ghemeen als bysonder/ haer verbinden sullen/ als sy door Gods barmherticheyt/ ende haer Majesteyts hulpe/ weder in Peys ende vrede sullen ghestelt zijn/ te betalen alles dat hare Majesteyt uytghelept sal hebben/ soo wel voor t'volck op te lichten/ ende die over Zee te transporteren/ als voor die Soudije/ te weten/ t'ghene datter t'eerste Jaer uytghelept sal worden/ sullen sy binnen t'eerste Jaer van den Vrede wederomme betalen/ ende de reste binnen vier Jaren volghende/ elck Jaer een quartier/ alles te rekenen op goede monsteringhe der Commissarisen van weder sijden/ op den voet als sy overcomen waren.

III.

Tot beter versekeringhe van weder betalinghe/ sal binnen een Maent nae date des Contracts/ confirmatie gestelt worden/ in handen van sulcke Gouverneurs/ als hare Majesteyt sal ghelieven te deputeren/ de Stadt van Vlissinghe/ ẽñ het Casteel van Rammekens int Eylandt van Walckeren/ ende die Stadt van den Briele/ met den twee Sterckten daer toe behoorende in Hollandt/ om ghehouden te worden by haer Garnisoenen/ tot dat hare Majesteyt volcomentlijck betaelt sal zijn binnen Londen/ van al haer verschoten ghelt. Ende zijnde by de Staten goet ghevonden voor t'Landt/ ende tot de ghemeene ruste ende eenicheyt nuttelijck/ datter in eenige andere Steden ofte Sterckten van hare Majesteyts Garnisoenen ligghen/ sullen de selve ghenomen werden uyt die vijf duysent/ ende die duysent Peerden voorschreven.

IIII.

Dese Steden eñ plaetsen van versekeringe hare Majesteyt gegheven/ sullen blijven versien/ van gheschut/ poeder/ ende ander ammunitie/ in sulcken ghestalte / als den Gouverneur Generael van hare Majesteyt sal bevinden behoorlijck/ tot der selver plaetsen beschermınghe/ midts dat alles behoorlijc wort geinventarieert / om namaels te restituerẽ alst behoorẽ sal.

V.

De Staten sullen die voorsz. Stercckten ruymen van Garnisoenen/ behalven de Lieden van qualiteyt daer woonende / ende ghecommitteert tot den Gouvernemente / op dat hare Majesteyts Gouverneurs aldaer moghen t'ghebiedt hebben/ in t'gene dat die bewaringhe ende beschuttinghe der plaetsen aengaet. Wel verstaende / dat sy haer niet moeyen en sullen met die Policije ende Civile regeringe / maer alleenlijck in't bysonder over die Garnisoenen.

VI.

Die Oversten ende Soldaten des Garnisoens / en sullen gheen handelinghe/ verstandt/ correspondentie/ ofte conversatie met de Spaengiaerden ende vyanden der Staten hebben/ noch lijden van andere/ maer sullen die alle vyandtschap bewijsen/ ten aensien van de versekeringhe der plaetsen.

VII.

Dese Steden ende plaetsen van versekeringe sullen blijven/ aengaende die Policijen/ Privilegien/ Jurisdictien/ volgens hare generale eñ particuliere Contracten ende Unien / behoudende haer eyghen Wetten / Magistraten ende Gouverneurs / sonder ghehouden te zijn in eenighe schattinghe/ Imposten ofte Contributien/ van weghen hare Majesteyt ofte haer krijchsvolck.

VIII.

De Engelsche Garnisoenen sullen gehouden zijn te betalen die Imposten eñ Accijsen/ als het ander Oorlochs volck (int Landt garnisoen houdende) doen / sonder dat die Imposten sullen mogen vermeerdert worden/ dan met consent van den Generalen Luytenant van hare Majesteyt.

IX.

Ende op dat die Borgerijen ende Inwoonders der Steden niet en souden overlast worden by de Garnisoenen/ sal hare Majesteyt besorgen haer betalinge/ ende alle goede discipline. Eñ die Inwoonders voorsz. en sullen niet gemolesteert worden om t'volbrengen van dit Contract/ voor t'ghene dat die Staten toecomt te doen/ behoudens sy int particulier voldoen/ dat sy ghehouden zijn.

X.

Als hare Majesteyt/ oft hare Successeurs/ weder betaelt sullen wesen/

van

van alle costen ende verschoten ghelt/ sullen die Steden ende plaetsen met alle haer artillerije ende munitie/ weder ghelevert worden in handen van de Staten/ sonder eenighe swaricheyt ofte reservatie/ sonder dat sy souden mogen gelaten worden in handen van den Coninck van Spaengien/ ofte ander vyanden van den Lande/ ofte onder t'gebiedt van eenigen anderen Prince ofte Heere/ maer alleen tot versekeringe van hare Majesteyt/ ende ten profijte van de voorsz. Staten.

XI.

De Overste ende Gouverneur van dese hare Majesteyt Garnisoenen/ sullen Eedt doen van ghetrouwicheyt/ tot hare Majesteyt/ oock mede tot die Staten Generael/ tot behoudenisse der selver Steden/ eñ plaetsen/ ende dependentien/ oock tot onderhoudt van de waere Christelijcke Religie/ gelijck die tegenwoordich in Engelandt eñ in de gheunieerde Nederlanden gheexerceert wort/ ende te onderhouden eñ doen onderhouden dit teghenwoordich Tractaet/ voor soo vele haer aengaet. Die Officieren/ Capiteynen/ eñ ghemeyn Soldaten der selver Garnisoenen/ sullen gelijcken Eedt doen van ghetrouwicheyt/ aen hare Majesteyt/ eñ den Staten Generael der voorsz. Landen/ uitsgaders oock van hare Hoofden eñ Gouverneurs te gehoorsamen/ also oock doen sullen die Inwoonders der selver Steden.

XII.

Die Soldaten ende Krijchsvolck wesende te velde/ sullen ghelogeert eñ voorsien worden van victualie/ tot redelijcken prijse/ sonder die selvige op te leggen eenighe impositien/ ten opneme van de Eet waaren ende ander behoeften/ maer sullen in alle manieren ghetracteert worden ghelijck ander Krijchsvolck der selviger Staten Generael.

XIII.

Die Gouverneurs van de voorsz. Steden/ sullen alle Maenden betaelt worden van hare gagie ofte soudije haers Garnisoens/ welcke penningen hare Majesteyt bestellen sal in de selfde Steden/ midts dat het ghetal niet grooter wesen sal/ dan van de Garnisoenen/ die daer onderhouden zijn geweest/ ses Maenden voor die overleveringe der selver Steden eñ plaetsen: Des en sal niet qualijcken genomen worden/ indien de betalinge somtijts acht oft thien daghen later quame.

XIIII.

Den Gouverneur eñ Garnisoenen sal toegelaten worden vrye exercitie van Religie/ also die in Engelandt is gestabileert/ ende sullen haer te dien eynde gheordineert worden in elcke Stadt een Kercke.

XV.

Dese Garnisoenen sullen ghetracteert worden/ ghelijck andere Garni-

 soenen/

soenen / die daer te vooren gheleghen hebben / soo van logemente / als van victualie: Ende die Staten sullen ordre stellen/dat sy die victualie tot redelijcken prijse / gelijck d'inwoonders der selver Steden eñ plaetsen hebben/ ende sullen versorght worden van poeder/ lonten eñ clooten/ selve in sulcke quantiteyt/ als die voorsz. Garnisoenen van de selve Steden ende plaetsen hebben ontfanghen / ghelijck ander Soldaten ontfanghen / ligghende in Garnisoen in ander Steden ende plaetsen.

XVI.

Sal toegelaten wesen hare Majesteyt/boven den Gouverneur/die daer wesen sal van harent weghen/ in te brenghen twee van haer Onderdanen in den Raedt van State/ persoonen ghequalificeert/ ende doende professie van de waere Christelijcke Religie / ende oock in den Krijchs Raedt/ alst noodich wesen sal/ alsulcke persoonen/ als by den Gouverneur eñ Raedt van State goet ghevonden sal worden/ nae den eysch van saecken: Ende die twee Gouverneurs van de Steden/het Garnisoen in hebbende/ sullen moghen in den Raedt van State comen / alst haer sal noodlijck duncken ende behoorlijck/ om eenighe saecken nopende den dienst van hare Majesteyt / ende behoudenisse der vereenichde Landen/ sonder nochtans dat sy sullen ghehouden oft gheacht worden als leden des selven Raedts.

XVII.

Den voorsz. Gouverneur Generael met den Raedt van State/ sullen authoriteyt ghebruycken / om te rechten die misbruycken int stuck van d'Impositen/ te besnijden het ghetal ende overtolligheyt der Officieren/ eñ dat die penninghen tot den meesten dienst van den Lande verstreckt werden / teghens den vyandt te water ende te lande.

XVIII.

Sal den voorf. Gouverneur Generael ende Raedt van State/reformeeren die misbruycken van de Munte in de voorsz. Landen / ende brenghen die op eenen behoorlijcken ghetal / ende datmen dat ghelt aldaer loop hebbende/ ofte ooc andere/niet en sal mogen verwisselen/ om de weerde te verhoogen ofte op te setten/sonder consent van de M^r. ofte harẽ Gouverneur.

XIX.

Hare Majesteyt/ofte den voorf. Gouverneur Generael van harent wegen/ mits Raedt van State / sullen voorsien opt restablissement oft weder oprechtinge van de publijcke authoriteyt / mitsgaders op die oprechtinge ende onderhoudinghe van de Krijchs discipline / die welcke beyde m seer zijn vervallen / ter cause van de ghelijcke macht van de Gouverneurs/ ende menichfuldicheyt ofte confusien der Raden.

XX.

Den selven haren Gouverneur Generael met den Raedt van State/

sullen

sullen opsicht nemen op alles dat aengaet die behoudenisse van de ghemeene welvaert: Wel verstaende / dat sy niet en sullen veranderen tot achterdeel van de waere Christelijcke Religie / ofte den Rechten / voordeelen / Privilegien / Costuymen / Vryheden / Statuten / ende Ordonnantien der selver Staten / Provincien / Leden / Steden / Collegien / ofte inwoonders der selvigher / int generael ofte particulier.

XXI.

Die Staten / soo int generael als particulier / sullen niet handelen met den vyandt / sonder weten ende consent van hare Majesteyt / noch met eenighen vreemden Prince ofte Potentaet / sonder haren weten / oft sonder weten van haren voorseyden Gouverneur Generael.

XXII.

Het sal oock hare Majesteyt believen / niet te tracteren oft doen tracteren met den Coninck van Spaengien / ofte andere vyanden der Staten / op eenige saken / eenichsins aengaende die gheunieerde Landen / int generael noch particulier / sonder advijs ende consent der Staten Generael / daer over wettelijck gheroepen.

XXIII.

Die oplichtingen ende betalinghe vant vreemt krijchsvolck / die noodelijcken souden mogen wesen / tot bescherminge der Landen / sullen gheschieden by den voorsz. Gouverneur Generael ende Raedt van State / met consent der Generale Staten.

XXIIII.

By afsterven ofte veranderinge van eenighe Gouverneurs van Provincien / ofte Frontier steden / sullen die Statẽ ofte Provincien daer sulcx gebeurt / selve noemen ofte voorstellẽ twee oft drie gequalificeerde persoonen van de Gereformeerde Religie / waer van de voorz. Gouverneur Generael ende Raedt van State / eenen verkiesen ende committeren sullen.

XXV.

So dicmaels als die Majesteyt tot gemeyner bescherminge sal Schepen ter Zee senden / so het gebeurde dat de vyanden eenige Vlote sonden in de engden tusschen Engelant eñ Vranckrijck / ofte tusschen Engelant eñ die geunieerde Landen / so sullen die Staten ooc ter Zee so veel Schepen uptrusten / als die Majesteyt sal doen / behoudelijck dat het niet en excedere in getale / ofte gestalte der limiten / eertijts by dẽ Prince van Oraignen A°. 1584. gedaen / presenteren door den Heer Deyer / ofte meer / so den noot ofte upterste vermogen der Staten sal vereysschen ende verdraghen moghen: Dese sullen haer voeghen met haer Vlote / ende staende ghelijckelijck onder t'ghebiedt van den Admirael van Enghelandt. Wel verstaende / dat die buyten ghelijckelick sullen ghedeylt worden / na dat partijen respectivelijcken sullen costen ghedaen hebben.

De

XXVI.

De Schepen van de Majesteyt zijnde in Zee/sullen hebbē altijt vrijen ingangk ende uytganck / in de havenen eñ stroomen der voorsz. Landen/ ende aldaer ghevictalieert worden op behoorlijcken prijs: Alsoo wederomme de Oorloch Schepen der voorsz. Nederlanden / sullen ghenieten die selfde vrijheyt ende gherieflickheyt / op alle stroomen ende in alle havenen van Enghelandt/ ende andere der Majesteyts Domeynen.

XXVII.

Het slissen ende uyten van de swaricheden/ die souden mogen gevallen tusschen die Provincien/ofte tusschen eenighe Steden/die niet by ordinaris wegen van Justitie ofte Recht connen ghesliſt worden/sullen ghesonden worden aen hare Majesteyt/ost aen den Gouverneur Generael van harent weghen/ om daer op te letten ende ordre te stellen/ met den voorsz. Raedt van State binnen die gheunieerde Provincien.

XXVIII.

Sal toeghelaten worden den ondersaten van hare Majesteyt / over te voeren in Enghelandt/haer Peerden/ diese sullen coopen in de voorseyde Landen / midts betalende die ghewoontlijcke Rechten / behoudens die niet elders te moghen voeren.

XXIX.

Die van het Engels krijchsvolck weder in Enghelandt sullen willen keeren/sullen vrijelijck mogen passeren/ sonder ander Paspoort/dan van den Generael gheteeckent ende beseghelt/ behoudens dat het Enghelsch krijchs volck blijve vol / ende dat die Staten niet ghedronghen worden eenighe costen te ghedooghen voor het oplichten ende transporteren van de supplementen/ in stede van de afghedanckte.

XXX.

De Gouverneur Generael/Overste/Colonellen/Capiteynen/Officieren/ende het ander krijchs volc van hare Majesteyt/ sullen den gewoonlijcken Eedt doen/ als vooren gedaen is/ aen de Staten der selviger Provincien / behoudens die homagie ofte manschap / die sy hare Majesteyt schuldich zijn/ ende gegheven tot Nonesuch, den x. Augusti 1585.

Siet hier beminde Leser/den inhoudt des Contracts/ ende hebben die van Zeelandt ter ghedachtenisse deses Verbonts / eenen penninck doen munten/alwaer op d'een sijde stondt het wapen van Zeelandt/ zijnde een Leeuw uyt den Zeebaren climmende/ ende met dit geschrifte / LVCTOR ET EMERGO. 1586. Op d'ander sijde die wapenen der Steden / met Authore, Deo favente, Regina. Dat is soo veel te seggen / als den Zeelantschen Leeuw/die worstelt ende climt op uyt den water/door Gods werck ende goetgunsticheyt der Coninginne. Ende volgens dien isser dagelijcx krijchs volck / eerst onder Sire Johan Norrits / ende andere / overghesonden.

Tractaet ofte handelinghe der Coninginnelicke Majesteyt van Engelandt ende der Gheunieerde Provincien/ besloten den vj. Augusti 1598. Inhoudende als volcht.

I.

DAt het Contract vant Jaer 1585. in zijn cracht ende geheel blijft/ behalven de Artijckelen vant Gouvernement/ ende Policijen van den Lande/ende Gouverneur Generael.

II.

Dat de Coninginne noch sal houden een Raetsheere in den Raedt van State.

III.

Dat de Coninginne niet ghehouden sal wesen de vereenichde Landen te secoureren/als ter geliefte: Maer sal voortaen ontlast blijven van alle secours/die Anno 1585. beloofe was.

IIII.

Dat de vereenichde Staten sullen moghen onder Enghelsche Capiteynen aennemen alle Ruyteren ende Knechten / die haer op de ordre van den Lande sullen willen dienen/ ende voorts nae gheleghentheyde in Enghelandt/volck sullen moghen doen lichten.

V.

So de Spaengiaert op Enghelandt entreprinse voornanne/ ende de Coninginne een Vlote toereyde/om hen te wederstaen/ofte selfs aenslach op Spaengien ofte Indien aenname/soo sullen de vereenichde Staten daer dertich ofte veertich schepen by voeghen.

VI.

So den Spaengiaert eenighen inval in Enghelandt dede/ sullen de Staten haer bystaen/met vijf duysent Mannen te voete/eñ vijf hondert Peerden/ofte ghelt daer vooren / ende moeten oock de Coninginne assisteren in de oorloge/ diese offensive sal voornemen teghen Spaengien of Nederlandt.

VII.

Nopende de verschoten Penninghen der Coninginne / in't secoureren deser

ren deser

een deser Landen / zijn overcomẽ voor een somme van acht hondert duysent ponden steirlincx/ Is ontrent acht Milioenen guldens/ ofte tachtentich mael hondert duysent guldens / ende daer van te betalen den sesten Novembris deses Jaers 1598. vijfthien duysent ponden steirlings/ ende den sesten Februarij naestcomende noch vijfthien duysent ponden steirlings/ ende dan voorts alle Jaren/ dertich duysent ponden steirlings/ tot dat vier hondert duysent ponden ten vollen betaelt zijn.

VIII.

Belanghende de vier andere hondert duysent ponden steirlings/ ende van de restitutie der Steden salmen handelen/ als ende indien de Coninginne in Tractaet van Payse soude willen comen metten Spaengiaerden ende dan salmen de resterende somme van de eerste vier hondert duysent ponden betalen met twintich duysent ponden Jaerlijcx.

IX.

So langhe de Coninginne in d'oorloghe blijft / sullen de Staten betalen de Soldaten binnen de cautionarie/ ofte verpande Steden / van Vlissinge/ ende den Briele/ ten getale van elf hondert ende vijftich Mannen/ beginnende van den xxvj. Augusti/ sonder meer/ eñ die boven t'voorschreven ghetal zijn/ sullen blijven tot laste van de Coninginne.

X.

Voorts quiteert de Coninginne alderhande actien eñ pretensien/ hoedanich die oock souden moghen wesen op de vereenichde Nederlanden/ in goeder forme. Alleene uytghesteken de actie van Spinola, ofte Messire Horatio Palavicino, welcke actie int geheel blijft/ maer op de onvereenichde Nederlandtsche Provincien / onder Spaengien staende / behoudt de voorschreven Coninginne hare actien.

XI.

De Staten der vereenichde Provincien quiteren oock wederomme alle actien ende pretensien op Enghelandt/ hoedanich die souden mogen wesen/ totten dach van heden/ den sesten Augusti/ als dit besloten wert.

Ende zijn de Ghesanten der gheunieerde Provincien den xxx. Augusti/ met de voorschreven Conditien wederomme in Hollandt ghearriveert/ ende zijn van weder zijden in September gheaggreeert ende volcomentlijck toegheſtaen, Vaert wel.

FINIS.

Beschrijvinghe des Doots van den Grave van Broeck.

DAer is in't licht gecomen/op wat maniere den Grave van Broeck vermoort is gheworden / op zijn eyghen Slot bewaert zijnde/ also verclaert heeft eenen zijnen dienaer die daer by was/genaemt Gochart Hensken tot Dusseldorp/ den xiiij. October. Hoe dat Sondaechs te vooren den xj. October / den Grave savondts ter maeltijdt hem hadde beset op zijn huys / met een Capiteyn/ een fijn man van aensien /benefsens des Graven Richter ende Rentmeester / ende nae de maeltijt is de Grave op de plaetse gaen wandelen/al waer by hem voechden twee Soldaten vant Garnisoen met blaeuwe Casacken/ vraghende oft hem luste buyten te gaen spaceren/daer op hy antwoorde ja/dies een van dē voorsz. Soldaten boven by den Capiteyn was ghegaen/ doch stracx weder ghecomen/ende zijn so tsamen ter poorten uyt ghegaen. Desen voorschreven Graefs dienaer hem volghende / zijn soo deur den Cruydthof ghegaen/ daer dese Soldaten hem weygherden / yet in de handt te nemen/dat hy van zijnen dienaer eyschte/ doch nam een stocxken uyt ten Cruythof op/ ende ginghen so tsamen spaceren nae de Watermeulen ende Visslacht/ daer Visch ghevangen lach / den Grave wenckende den eenen Soldaet dien op te nemen/de welcke stil bleef staen / terwijle den anderen hem eenen stercken slach sloech onversiens in den slaep van zijnē hoofde met een Vederspriet/also dat hy ter aerden viel/roepende O Jesu/eñ trock voorts zijn gheweer uyt / ende doorstack hem / waer over den Grave noch eens riep/O Jesu / doch commerlijck binnens monts datment qualijck conde verstaen/ ende terwijlen hadde den anderen Soldaet een vleghel van der aerden op ghenomen/daer hy mede sloech nae des Graven dienaer/ voorsz. die hem van der hoochden af ontsprong/ in de Rivier ende Meulengraft/so dat den slach hem niet dan aen de schouder wat raeckte/ doen trock hy zijn sijtgheweer uyt/ende stack nae hem/dan conde hem niet geraecken/ende also geraeckte desen dienaer langs de Rebier achter op een staket weder te lande/daer den Soldaet hem niet volghen en conde/ ende ist also ontloopen. Daer waren noch twee Soldaten in den Cruydthof ghebleven / die den Houthouwer ende Visscher van den Graef / noch deden eenige doode Lichamen begraven/die int innemen vant Slot verslaghen waren/ ende waren ghewenckt van de andere daer te blijven.

Dit is t'ghene van des Graven doot int licht ghecomen is/
ende is daer nae zijn Lichaem in een
Schuere verbrandt.

Eenen brief vanden Admirante aen den Rade van Gulick/ gesonden tot onschult over den doot van den Grave van Broeck/ ghetranslateert uyt die Latijnsche/ in Nederlantsche tale/ gheschreven twee daghen nae't innemen van't Slot.

EDele/ strenghe ende hoochweerdighe Heeren / ende vrienden / verleden dagen hebben wy twee uwe Brieven beantwoort/ die ons brochte den Edelen Heyndrick van Boerloe / daer mede ghy ons verwitticht haddet/ datter versocht ware/ geen corsake van claghen ofte tot quaet te verwecken en soude ghegeven worden zijnen Heyrlegher/ uyt de plaetsen ontrent den Rhijn/ ofte der andere Landen/ den Doorluchtigen Vorst van Gulick toebehoorich/ ende oock dat ghylieden door uwe wijsheydt ende ervarentheyt/ uyt goetgunstighe begheerte tot het alghemeene goet ende Coninckliicke Majesteyts dienst/ wel condet considereren/ dat den Coninck van Spaengien niet met wille ofte begheerten / maer uyt noode van ghemeen perijckel ende welvaren dese Oorloghe voerde/ ende aldaer zijnen Legher ghebrocht hadde / ende also dat by uytstellinghe van betalinghe/ eñ door ghebreck van Lijftocht / den Soldaet van nootsweghen moeste gaen loopen moeskoppen / ende alsoo zijnen cost soecken/ ende den oorspronck van sodanighen overlast en moestmen den Coninck noch de Oversten zijns Leghers niet wijten/ maer den ghenen die daer oorsaecke van waren / ende dat en behoorde men terstont niet met wapenen / moorden ende dootslaen soecken te wreken/ maer men moeste al wat vele verdraghen/ op hope van een goet eynde/ der menichvuldige quaden ende ellenden / dat welcke ons niet alleen en soude aenghenaem wesen/ maer beloofde dat den Coninck/ den Doorluchtighen Eertshertoch/ ende hy t'selfde soude erkennen ende verschulden/ alsoo den onderlinghen noot dat vereyschte/ eñ het ware te wenschen/ dat alle andere/ die sulcken dienst/ ende verbintenissen toestont/ ofte selve/ ofte door haer volck/ gebruyckten gelijcke wijsheyt/ goethertichheyt/ ende ghemeene raetslage / om met ons/ met alle modestie eñ discretie/ haer eñ haer volcx actien te beleyden / eñ also wy onsen sin ende meyninghe tot onderlinghen ghemeynen dienst/ opentlijck ende privatelijck verclaert hadden / ende selve van beghinsel af den Heere Grave van Broeck aenghebodenhebben onsen goeden wille / met woorden/ Boden ende Brieven/ so ware ten lesten van hem/ na menichvuldighe groote clachten over den overlast van zijn volck / ons toeghecomen eenen brief in duyts gheschreven/ den welcken soo wy niet wel den sin en verstonden/ ende ons het inhout was beduyt / al wat bitterlijck ende verbreemdinghe van vriendtschappe te wesen / soo hebben wy hem weder-

onme

omme vriendelijck geantwoort int Latijn/ t'welcke alle Natien gemeyn is/ eñ van een yeder verstaen can worden/ dat hy den inhoudt van zijnen Brief/ eñ zijnen sin eñ meyninge verclaren soude/ op dat wy hem mochtẽ antwoorden/ eñ zijnen sin eñ den onsen tot onderlingen gemeynen dienst aenwenden/ t'welcke wy meynden hy also soude doen: ende also wy zijn verclaringe eenige dagen verwachtende warẽ/ so zijnder daerentusschen dagelijcx tot onsen ooren gecomen groote clachtẽ/ krijten eñ kermen/ over doorslagen/ moorden/ eñ alderhande Barbarische wreetheden/ tegen ons krijchs volck/ Soetelaers/ eñ andere persoonen/ t'welcke by des Graven Hanevederẽ ofte krijchs volck begaen was/ tot onsen grooten medelijdẽ ende leedtwesen. Dies nochtans niet tegenstaende/ hebben wy (verwachtende zijn antwoorde) alles veracht/ ende en hebbẽ niet quaets tegen hem ofte den zijnen willen uyt spreken ofte toelaten/ tot dat ten lesten door het algemeyn geroep eñ toeloopen des geheelen Legers/ van Overste/ Capiteynen/ ende Krijchslieden van alle Natie/ over soodanighe ongehoorde wreetheden van moorden ende doorslaen/ teghen de onnoosele persoonen onses Heyrlegers/ al by dese moorders den Graven volck begaẽ/ wy van Ampts wegen besloten hebben/ den Grave ons derde schrijven te senden/ innehoudende ons leedt te wesen zijn vyantlijcke actien/ verwonderende dat hy ons niet en antwoorde/ verclarende dat het den Coninckliijcken Legher onlijdelijck ende schande ware/ t'selfde te dulden eñ ongestraft te verdragen/ daerom wy versochten/ dat hy alsulcke Hanevederen/ moorders/ straffen ende afdancken soude/ ofte den Rechteren tot straffe soude over leveren/ ende dat hy hem voorts tot alle vriendelijcke gedienstichept voeghen soude. Dese Brieven bevalen wy eenen Spaenschen Colonel/ hem byvoegende (midts suspicie van zijn continuatie eñ hartneckichept) krijchs volck eñ gheschut/ doch met last/ by des Graven Slot comende/ hem nae den inhoudt des Briefs te sommieren vriendelijck tot sprake te comen/ ende tot alle eerbiedinge eñ manierlickheyt/ opt welcke so hy uytstel ofte weygheringe dede/ ende vyandtschap toonde ofte verwachte/ soo soude den Oversten met ghewelt hem aentasten/ nae krijchs ghebruyck/ doch altijts met sulcken conditie/ soo wanneer tot eenighen stonde den Grave hem beter bedachte/ ende t'selfde metter daet bewese/ so soude zijn persoon/ zijn Huysvrouwe/ kinderen/ ende zijn huysghesin/ in alle haer Erve eñ goet behouden worden. Maer also nu den Spaenschen krijchs Overste met alle beleefthept hem sochte tot sprake te brengen/ ende te volbrengen den inhoudt der Brieven/ ende den Grave onnoodelijck uytstel sochte/ soo zijn sy van beyder sijden tot die strenghe ende bittere wapenen ghecomen/ ende is daer nae ghevolcht/ t'ghene in sulcke tempeesten ende toeloop van vergramde ende verbitterde Soldaten/ over soo veel onghelijcx gemeynlijck pleecht te ghebeuren/ oock menichmael tegen het bevel der Hoofslieden ende Oversten/ nadien zijnen Legher bestondt van alle

 soorten

soorten van volcke/ waer van den meesten hoop/ jae den geheelen Leger/
waren gheterght ende verbittert/ door die Barbare wreetheden/ moorde-
rijen/ dootslaghen ende schaden gheleden / die welcke des Coninckx volck
haer lieten duncken/ dat het al gheschiede door raedt van de bylligghende
Landen/ daerse mede eens waren. Ende daer ware noch een derde soorte
van Menschen int Legher/ die nae recht ende redene/ die acten ende uyt-
comsten wijslicken ende bedachtelicken toeschreven/ de eygen causen ofte
oorsake van dien/ ende dies te meer den Grave beschuldigen / om dat hy
hem veel Jaren vertoont heeft / als een voorstaender ende voorgangher
van alle besmettelicke quaetsaepers/ met veranderinge van Religie/ niet
alleenlicken de Landen van den Doorluchtigen Vorst in roere stellende/
ende selve twist in de Landen op de gemeene Lantsdaghen berockt ende
gevoedt/ waer mede vant beginsel deses verderflicken krijchs/ heeft met
alle de vyanden der ghemeyne welvaerts ruste / der Religie / des Rijcks
ghebuerlickheyt/ gheraetslaecht/ ghehanthaeft/ eñ gheconspireert / ende
sy achten die Autheurs ende Menschen van sulcken quaden opset/ in een
ghemeyn welvaert veel schadelijcker te wesen / dan die van sulcke be-
weeght zijnde/ onbedachtelick de wapenen in de handt nemen/ ende hen
onwetende die wreede straffingen onderworpen / also dat den gemeynen
roep ende wensch daer in eens zijn/ dat den Grave niet alleen nae krijchs
recht / maer oock nae de Goddelijcke ende Menschelijcke rechten / hem
loon nae zijn verdiensten gheworden zy / ende by dat exempel achten sy/
andere veel beter haer sullen bedencken/ ende t'volck daer door tot devoir
eñ ghehoorsaemheyt beweeght worden. Wy nochtans nae onse natuer-
lijcke sachtmoedicheyt / hebben medelijden over zijn eñ des armen volcx
ongheluck/ dat sy geenen goeden raedt in tijts en hebben willen volgen/
ende daeromme hebben wy u dat met groot medelijden int breede willen
verhalen/ niet dat wy het feyt verantwoordẽ willen/ oft dat wy int min-
ste willen ofte meynen vermindert te hebben die Autoriteyt van den
Doorluchtighen Vorst van Gulick / ofte de uwe / die wy veel liever met
alle eerweerde soecken te vermeerderẽ / maer op dat wy uwe wijsheyden
souden vercloecken / versoecken wy / datse met ghelijcke bedroefheyt de
wrake van Gods gramschappe / ende de dulheyt der Menschen / wildet
beweenen ende verbidden/ ende met sorchvuldicheyt ende stantvasticheyt
al t'ghene nuttelijck ende nootelijck zy / tot ruste ende welstandt der ghe-
meyne welvaert/ ende de Religie wildet beneerstigen/ nae eysch van on-
derlinghe noot / ende wensche mede alles int beste wildet interpreteren
ende publiceeren/ int welcke wy Godt bidden V. E. te stercken/ ende lan-
ghe in welstandt te bewaren. Wt Orsoy/ den viij. Octob. 1598.

Aldus is den Grave van Broeck omgebracht met coelen bloede/ ende
zijn doot verantwoort. Leest ende oordeelt.

Beschrijvinghe der gheboorte/ Doop ende Pillegaven van den Jonghen Coninck van Schotlandt.

IN t Jaer 1594. in de Maent Junius / heeft Jacobus de seste/ Coninck van Schotlandt/ twee Ambassadeurs in Nederlandt aen de vereenichde Staten Generael ghesonden/ te weten/ Guillielme Keith/ Ridder van der Ordre/ Raetsheer ende Edelman van zijn Camer/ met den Capiteyn Guillielme Murray/ Provoost van de Stadt Sint Andre/ ende dat ter causen dat de Conninginne Anna/ een Dochter van Denemarcken/ den Coninck van Schotlandt gebaert hadde eenen Jongen Prince ende Sone tot Strijveling/ den xviij. Februarij/ stilo veteri/ oft den xxviij. stilo novo/ des morghens ontrent ten drij uren/ daermen meest soude rekenen/ ghemerckt dat het nae middernacht was/ te wesen den eersten Martij/ nae Roomischē stijl. By dese Ambassadeurs versocht den Coninck / dat alsoo hy de gheunieerde Landen onder zijn beste vrienden ende Bontghenooten rekende/ als Vranckrijck / Denemarcken/ ende Engelandt/ soo badt hy haer yemanden te seynden/ van harent weghen/ om den Doop van zijnen Jonghen Sone te ghetuygen ende by te staen. Dese Ambassadeurs versochten ooc te vernieuwen ende versterckten de oude vrientschappen ende Contracten/ tusschen die vereenichde Landen ende die Schotten. Hier van hebben die Generale Staten ghere solveert/ derwaerts te seynden/ die welgheboren/ Edele/ Erentfeste/ ende hoochgheleerde Heeren/ Walraven/ Heere van Brederode/ Vianen/ Armeyden/ etc. ende Meester Jocob Valck/ Raedt ende Tresorier Generael van de Heeren Staten van Zeelandt / met laste om den Doop by te staen / ende te vernieuwē die oude Aliancien met Schotlant/ ende den Coninck te beweghen/ te verstaen tot een gemeyn verbondt met andere Princen aen te gaen/ teghen den Coninck van Spaengien / met dit bevel zijn sy met schepen van oorloghe/ verselschapt met Edellieden van der Vere in Zeelandt / t'seyle ghegaen den viij. Augusti. Ende tot Liech in Schotlandt den xiij. dito ghearriveert/ alwaer sy seer hoochlijck ende heerlijck willecome gheheeten zijn van de Officiers des Coninckx / ende voorts gheinformeert van ghelegentheyt der saken by den Agent der Staten/ den Heer Adrianus Damman van Bystervelt/ een gheleert Man van Ghent gheboren / ende vonden oock aldaer die Ambassadeurs van Denemarcken/ van Bruynswijck ende Mekelenborch/ int leste quamen daer oock die Ghesanten van Enghelandt/ den Heer Wilhelm Rotlef/ Grave van Sussex/ daer nae is den Doop/ den xxx. Augusti/ by ons den ix. September/ toeghegaen tot Strijveling/ met groote Pompe/

te Pompe ende Ceremonien / den Grave van Susser Ambassadeur van
Enghelandt het kindt nae die kercke draghende / ende presenterende den
Bisschop van Aberdene / die eerst in Schotscher tale / ende daer nae in't
Latijn den inhout van't Sacrament des Doops den volcke verclaerde /
ende wert daer nae gedoopt met namen / Frederick Hendrick / ende Hen
drick Frederick / ter oorsake dat der Coninginne Vader Frederick hiete
eñ voorts Hendrick van wegen den Hertoch van Brunswijck eñ Mec
kelenborch / des Princens Moeder Grootvader / oock overmidts dat den
Coninck van Vranckrijck / die oock mede ghebeden was / ende die Co
ninginne van Enghelants Vader Hendrick hieten / het kindt weder in't
Hof ghedraghen zijnde met groote triumphe / hebben die Ambassadeurs
elck haer Doopghifte op een Tafel gheset / ende wert ghepresenteert van
weghen Enghelandt / thien stucken groot vergult Silverwerck / als
Flessen / Cannen / Coppen / Lampet / etc. seer costelijck ghewrocht / den
Duytsche voorsz. Ghesanten gaven Coppen met Daelders ende rijck
Juweelen / die Nederlantsche Gesantē gaven twee gouden Coppen van
louteren goude / met noch een gouden Dooskken / te samen weghende om
trent vier hondert oncen gouts / ende was in't Dooskken eenen besegelden
Brief / waer mede die vereenichde Landen gaven den Jonghen Princ
een Lijfrente / so langhe hy soude leven / Jaerlijcx te betalen / den Conser
vateur van de Schotsche Natie / in de Sadt van Campvere in Zeelant
vijf duysent gulden in ganckbaren gelde / ende gaven noch onder di
Voesters een Borse met tsestich Roosenobels / behalvē noch particulier
gheschencken / ende hebben daer nae vernieut alle oude Contracten end
verbintenissen / ende zijn also van daer vertrocken den xxvj. September
elck vereert zijnde der Nederlantsche Ghesanten van den Coninck mi
een goude Kettinghe / ende zijn wederom in Zeelandt gear-
riveert den xxvjij. October / des loopenden / Jaers / etc.
Dit ten dienste van den nieuschierigen Leser.
Vaert wel.

